

Az én csodálatos Mikszáthom

Amikor először találkoztam Mikszáth Kálmán nevével, írásaival, harmadikos elemista voltam. Margit néni, a kitűnő és csodálatos ember, a tanítónőm beszélt a "nagy magyar íróról" egyik olvasási óránkon. S uram Isten! Megmaradt bennem annak az órának az emléke, a hallott írói név és annak a délelőtti nek a mai napig is tartó, szívemet, lelkemet elvarázsoló emléke: sokszor elcsodálkoztam, hogy a nagy írónak a hiányát érzem a későbbiekben.

Egy alkalommal a nagy és kitartóan lankadatlan érdeklődésemre, nagyapám, Wolf István nyugdíjas kocsvizsgáló segédtiszt, vasutas, megszerezte a *Tót atyafiak* című Mikszáth kötetet:

–Na, most aztán kedvedre olvashatsz kis unokám – mondta a kezembe nyomva az állomásfőnöktől megszerzett könyvet.

Igen boldog voltam azokban a percekben. Hát még a könyv elolvasása után. Igen: ekkor, ezen a napon múltam tizenhárom éves, és ráadásul már polgárista voltam: a hazai, árvalányhajat lobogtató kalap tulajdonosa, a cserkészcsapat II.-ik rajának a tagja. Nagyfiúhoz illően igyekeztem viselkedni, hisz ekkor olvastam életem első igazi irodalmi munkáját, Mikszáth Kálmán regényét.

Serdülő koromban szinte vadásztam a karcolatait, s mellette más szerzők írásai is érdekelték. Sajnos magam is csak kevés karcolat írására adhattam a fejem. (Mintha meghalt volna és el is temették, elásták az egykor oly csodás és nagyon is igényelt műfajt, a tárcát ...) Felemás igényű portrék, és nem is túl igényes és hiteles riportok kerültek az annak idején népszerű karcolatok helyébe. Aztán később eldőlt, hogy a drága jó édesanyám, engem nem karcolat-írónak, hanem poétának, költőnek szült: –S ahogy megszámloltam, eddigi köteteim, a lírai munkáim, ezek is bizonyítják a tényt. Azonban az én gyermekkoromban kiválasztott Mikszáthom velem maradt, kíséret, óv, őriz, s ha kell, kérdőre is von ... Nem hagytuk el egymást. Bár az idő sok minden rendezett körülötte s körülöttem is. S ami igaz, Ő már nem tudhat róla, de én hűségese szövetségese maradtam a "Nagy Palócnak". Mindig is szerettem volna olyan jól és bölcsen élni és írni, mint Mikszáth Kálmán. Igen: avval a légiessen tudatos hajlékonysággal s a szigorú igazságossággal, ahogyan Ő azt megtudta cselekedni, tartani.

"Sokszor úgy érzem, hogy hasonlítanak is rá: igaz nem bölcsességben, de fizimiskám és egyre gyarapodó pocakom formájával ..."

Tűnődöm: 150-éve született, Ő az írói hatalmasság. Hiányzik! Hol vagyunk mi, mai újságot író írók attól a tiszta emberi boldogságtól, amelyet Ő éltetett, egy-egy nagy alkotása letétele után? Tőle kezdtem tanulni az igazi hazaszeretetet. De jó lenne olyan boldogan a lélekben mindig mulatva-vigadva élni, ahogyan a nagy író előd tehette. Mikszáth Kálmán volt az a magyar író, aki a munkáin keresztül megismertette és megszeretette vélem a magyar nyelv csodálatosan varázslatos világát. Úgy érzem, és ez sokszor örömmel is tölt el, hogy írói mesterségből általa sikerült is érett, dús fénykévéket is megszereznem; és törvényeket is tisztelő magyarrá lennem.

Igen: az az írói kápolna, melyben időként elrejtőzött, hogy a csönd világából mentse-merítsen; születtek, születhettek a legszebb mikszáthi elbeszélések, regények, rövidebb és hosszabb lélegzetű írások. Azt az igaz és utánozhatatlan stílust, melyet követni és loholni utána minden utód írónak érdemes volt: – S még ma is érdemes lenne... bár azt követni, csaknem lehetetlen.

A nyájas, búbajos író, megmutatta nekem, már nagyon fiatalon, hogy megbabonázó ereje mennyire a hatalmába tudott keríteni. Az Ő, fondorlatosan leírt szerelmei s azok sokszor indulatosnak is tekinthető szerelmes jelenetei, még ma is időnként kísértésbe hoznak. Tőle tanultam meg kigúnyolni a vihart és tőle tisztelni az éjszakát, azt a sötétséget, amelyben minden megtörténhet s előfordulhat. Az a tiszta szellem, amelyet Mikszáth Kálmán képviselt, határozta meg a magam írói megfogalmazásaiban azt, amit magam is szeretnék hűen kifejezni. Az én Mikszáthom egy olyan gazdag alkotó ember volt, aki mindenáron rá irányított, rá akart irányítani arra az írói magatartás-útra, ahol az ember nem tévelyeghet! Az írói példaképem, írói szerkesztése is más mint azt leginkább megszoktuk: - S ez a különös varázslattal bíró próza, epika, csodálatos írói világot, valami rendkívülit hozott létre.

Ma is öröm föllapozni könyveit; azt a gazdagságot, amit csak egyedül ő tudott adni olvasóinak. A Nagy Palóc újságírói, írói technikája, tárcáinak lebilincselő varázsa ma is elgondolkoztat. A nagy palóc volt az a magyar író, akivel sok minden megtörtént életében. Nem szégyellte azt, ha írásait országosan alig ismert kis lapokba helyezte el. Szerette az olvasóit s ezért mindenkihez szóltak a szavai.

A kisebb lapok is örömmel vették át a munkáit, karcolatait, játékosan csipkelődő tárcáit s minden szép leírt gondolatát.

Előkeresve egykori tárcáit, egy picit érzékenyülve forogatom, pontosan, ma is gondolatokat ébresztő sorait. Kitűnő cikke a "Magyar Politikába" oly annyira jó volt, hogy még a bécsi lapok is örömmel vállalták a közlését.

A nagy író Mikszáth Kálmán írói fantáziája örökéletű, maradandó művekkel áldotta meg hazánkat s minket, örökkön kesergő utódait. Az ő kerülő útjain is mindig tudott megkapaszkodni, a boldogságot biztosítani a földön maradás nehéz perceiben; mert csak nagy ritkán távolodott el a földtől, az éltető fekete barázdáktól, mely fölött ott lebegett a kiteljesedett Noszty fiú esete Tóth Marival. Sok-sok karcolattal, regénnyel, tárcával gazdagítva ezt a csodálatos magyar irodalmat!

Szabó István: Mikszáth (Salgótarján)